

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Кафедра	Теорії і історії мистецтво	Рік навчання	3
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестр	5

ІСТОРІЯ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА ТА ХУДОЖНЬОЇ КРИТИКИ

Семестр 5

Викладач	Гудзієнко Людмила Рахматуллаївна, викладач
E-mail	hudziienko.liudmyla@ksada.org
Заняття	За рокзладом
Адреса	корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон	057 706-02-81 (кафедра), 099 791 30 95 -особистий номер

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є класрум, електронні листи та месенджер Телеграм за номером 099 791 30 95. Усі проміжні та контрольні завдання мають бути завантажені до відповідного завдання в класрумі.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Володіння знаннями, сформованими під час навчання на дисциплінах «Історія зарубіжного мистецтва» та «Історія українського мистецтва».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Білик А., Думасенко С. Мистецтвознавство ХХ ст. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали зберігаються в електронному вигляді на кафедрі ТІМ ХДАДМ.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет, смартфон тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет та встановлена програма ZOOM. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word або LibreOffice, PowerPoint.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою навчальної дисципліни «Історія мистецтвознавства та художньої критик» є формування у студентів уявлення про головні віхи становлення та розвитку теорії мистецтва та художньої критики, центральні мистецтвознавчі концепції, а також розвиток навичок використання набутої інформації в їх науковій та практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни є: поглиблення і систематизація знань з обраного фаху; створення відчуття професійної приналежності до обраного фаху на рівні критичного аналізу центральних методологічних концепцій історії та теорії мистецтв; забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів до професійної діяльності.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Дисципліна «Історія мистецтвознавства та художньої критики» забезпечує низку компетентностей, відповідно до спеціалізації 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Дисципліна «Історія мистецтвознавства та художньої критики» забезпечує низку компетентностей відповідно до спеціалізації В4.03. Мистецтвознавство
Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на 6 основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності

ФК1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

ФК2. Здатність володіти основними класичними і сучасними категоріями та концепціями мистецтвознавчої науки.

ФК6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

ФК7. Здатність проводити аналіз та систематизацію зібраної інформації.

ФК8. Здатність використовувати професійні знання у практичній мистецтвознавчій діяльності.

ФК11. Здатність презентувати художні твори та мистецтвознавчі дослідження у вітчизняному та міжнародному контекстах.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

На підставі набутих компетентностей студент має демонструвати наступні знання та навички:

ПРН2 Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН5. Аналізувати та обробляти інформацію з різних джерел.

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 14. Тракувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Програма курсу спрямована на вивчення процесів становлення і розвитку мистецтвознавчої думки, проблематики та основних напрямків мистецько-теоретичної діяльності. Дисципліна **«Історія мистецтвознавства та художньої критики»** вивчається студентами 3-го року навчання зі спеціальності: «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво та реставрація». Структура дисципліни: в осінньому семестрі для 3 року навчання складається з 3-х змістових модулів. Інформативний зміст навчальної дисципліни складається з 9 тем (4 кредитів ECTS, 120 год.). На вивчення дисципліни в осінньому **семестрі** відводиться **120** год. (30 год. лекційних, 30 год. семінарських і 60 год. самостійної роботи).

Змістовий модуль 1. Витоки мистецтвознавства

Тема 1. Вступ.

Тема 2. Ранні етапи формування мистецтвознавства.

Тема 3. Ренесансна мистецтвознавча думка.

Змістовий модуль 2. Шляхи розвитку мистецтвознавства Нового часу

Тема 4. Мистецтвознавство в естетичних системах бароко і класицизму.

Тема 5. Мистецтвознавство Просвітництва.

Тема 6. Розвиток уявлень про мистецтво в епоху романтизму.

Змістовий модуль 3. Становлення мистецтвознавства та художньої критики XIX ст.

Тема 7. Становлення мистецтвознавства як університетської науки.

Тема 8. Історико-культурна школа мистецтвознавства. Формування нових методів дослідження мистецтва.

Тема 9. Художня критика XIX ст.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та семінарських занять. Самостійна робота студента спрямована на завершення семінарських завдань та

закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних (письмових) доповідей за лекційними темами дисципліни.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є диф. залік. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	задовільно	64–74	D
			незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B	незадовільно	0–34	F
	75–81	C	(повторне проходження)		

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів. Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції. У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю зі студентами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо студент пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, здобувач втрачає право отримати

бали за тему і перескладає її під час заліку. Якщо це відбулось в процесі заліку — студенти отримують тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.

Корисні посилання: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text>

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ (3 рік навчання)

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
1 тиж.	1	Лекція	Вступ. Ранні етапи формування мистецтвознавства.	4		-
2 тиж.	1	Семінар	Предмет та задачі мистецтвознавства та художньої критики	2	Доповідь з теми семінарського заняття	Усно
2 тиж.	2	Лекція	Ранні етапи формування мистецтвознавства.	2		
3 тиж.	2	Лекція	Ранні етапи формування мистецтвознавства.	4		
4 тиж.	2	Семінар	Уявлення про мистецтво в епоху античності	4	Доповідь з теми семінарського заняття	Усно
5 тиж.	3	Лекція	Ренесансна мистецтвознавча думка	4		

6 тиж.	2-3	Семінар	Мистецтвознавча думка Середньовіччя та Ренесансу	4	Доповідь з теми семінарського заняття.	Усно
7 тиж.	4-5	Лекція	Мистецтвознавство в естетичних системах бароко і класицизму. Мистецтвознавство Просвітництва.	4		
8 тиж.	5	Семінар	Естетичні системи бароко та класицизму	4	Доповідь з теми семінарського заняття	Усно
9 тиж.	6	Лекція	Розвиток уявлень про мистецтво в епоху Романтизму	4		
10 тиж.	6	Семінар	Романтизм в становленні філософії мистецтва та художньої критики	4	Доповідь з теми семінарського заняття	Усно
11 тиж.	7	Лекція	Становлення мистецтвознавства як університетської науки	4		
12 тиж.	7	Семінар	Становлення мистецтвознавства як університетської науки	4	Доповідь з теми семінарського заняття	Усно

13 тиж.	8	Лекція	Історико-культурна школа мистецтвознавства. Формування нових методів дослідження мистецтва.	4		
14 тиж.	8	Семінар	Історико-культурна школа мистецтвознавства. Формування нових методів дослідження мистецтва.	2	Доповідь з теми семінарського заняття	Усно
14 тиж.	9	Лекція	Художня критика ХІХ ст.	2		
15 тиж.	9	Семінар	Художня критика ХІХ ст.	4	Доповідь з теми семінарського заняття.	Усно
Залік						

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Предмет та задачі мистецтвознавства та художньої критики	5
2	Уявлення про мистецтво в епоху античності	10
2-3	Мистецтвознавча думка Середньовіччя та Ренесансу	5

4-5	Естетичні системи бароко та класицизму	10
6	Романтизм в становленні філософії мистецтва та художньої критики	10
7	Становлення мистецтвознавства як університетської науки	10
8	Історико-культурна школа мистецтвознавства. Формування нових методів дослідження мистецтва.	10
9	Художня критика ХІХ ст.	10
	Модульна контрольна робота	20
	Самостійна контрольна робота	10
Усього		100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали		Критерії оцінювання
А	90-100	Студент в повному обсязі опанував матеріал курсу, творчо підійшов до виконання завдань, логічно побудував і фахово виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами, продемонстрував здатність до пошуку нестандартних рішень поставлених задач.
В	80-89	Студент добре опанував матеріал курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.

C	75-81	Студент в цілому добре опанував матеріал курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні фактологічні недоліки.
D	64-74	Студент не в повному обсязі опанував матеріал курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність та запізнення з виконанням, відсутність творчого підходу тощо).
E	60-63	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).
FX	35-59	Студент не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем курсу, не відвідував заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань. У цьому випадку для отримання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань відповідно програми курсу і повторна передача.
F	1-34	Студент не володіє знаннями з усіх модулів курсу, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевірками та не склав диференційного заліку. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (10). Максимальна кількість додаткових балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антонович, Є., і І. Удріс. Українське мистецтвознавство кінця XIX – початку XX століття: дослідження національних форм вітчизняного образотворчого мистецтва. Видавничий дім, 2015.
2. Арістотель. Поетика. Київ: «Мистецтво», 1967.
3. Білик А., Думасенко С. Мистецтвознавство XX ст. Херсон: ОЛДПЛЮС, 2017.
4. Голод І. Мистецтвознавство у національній освіті України. Мистецька школа в системі національної освіти України : навч.-метод. посібник. Львів: Брати Сиротинські і К, 1999.С. 15-25.
5. Диса К. Іконографічний/іконологічний метод інтерпретації візуальних джерел у курсі «Історія повсякденного життя у ранньомодерній Європі». *Docendo discimus – Навчаючи вчимося: (методологія нових ділянок історичного знання та її впровадження у навчальні практики)* : зб. наук. пр. Київ : Дух і Літера, 2020. С. 55–72.
6. Дідро Д. Парадокс про актора. Київ: «Мистецтво», 1966.
7. Еко У. Середньовіччя. Варвари. Християни. Мусульмани. Київ: Фоліо, 2018.
8. Іваненко, С. Українське мистецтво в дослідженнях представників харківської мистецтвознавчої школи першої третини XX століття. 2018. <http://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/2435>.
9. Кара-Васильєва Т. В. Сучасне українське мистецтвознавство: новий погляд, переосмислення та наукова координація. *Вісник Національної академії наук України*. 2012. № 10. С. 60–63.
10. Кислюк К. В. Історіософія в українській культурі: від концепту до концепції. Х.: ХДАК, 2008.288 с.
11. Криволапов М. Про мистецтво та художню критику України XX століття: Вибрані статті різних років. Київ: А+С, 2006.
12. Матоліч І. Проблематика сучасного мистецтвознавства України. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2017. Вип. № 34. С. 41-50.
13. Матоліч, І. З історії українського мистецтвознавства: становлення, провідні особистості, наукові установи, навчальні заклади, сучасні проблеми: монографія. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2023.
14. Новицька О. Українське радянське мистецтвознавство як частина тоталітарної культури. *Вісник ЛНАМ*. Вип. 22. Львів: ЛНАМ, 2011. С. 183–196.
15. Озірна О.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД У ДОСЛІДЖЕННІ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА У 1917–1930 РОКАХ. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії. НАОМА, 2026. – 244 с.
16. Петрова О.М. Мистецтвознавчі рефлексії. Історія, теорія та критика образотворчого мистецтва 70-х років XX століття – початку XXI століття: Збірка статей. Київ: «КМ Академія», 2004. –400 с.
17. Платон. Діалоги. Київ: «Основи», 1999.
18. Побожій С.І. З історії українського мистецтвознавства: збірник статей. Київ: Університетська книга, 2014.
19. Ріпко О. У пошуках страченого минулого: Ретроспектива мистецької культури Львова XX століття. Львів, 1996.
20. Савицька Л. Художня критика в Україні Друга половина XIX – початок XX ст.: Хрестоматія: Навчальний посібник. Київ: 2001.

21. Телячий Ю. В. Активізація українського мистецтвознавства як складової культуротворчого процесу революційної доби (1917–1921 рр.). *Актуальні питання мистецької педагогіки*. 2016. Вип. 5. С. 111–120.
22. Шмит Ф. Проблемы методологии искусствознания. Львів: 1926.
23. Bazin G. Histoire de l'histoire de l'art : de Vasari à nos jours. Paris : Albin Michel, 1986. 652 p.
24. Panofsky, Erwin. Idea: A Concept in Art Theory. 1968.
25. The Art of Art History: a Critical Anthology. Donald Preziosi, ed. Oxford: Oxford University Press, 1998.
26. Winkelman, J. Reflections on the Imitation of Greek Works in Painting and Skulpture. Chicago, 1987.
27. Wölfflin H. Principles of Art History: The Problem of the Development of Style in Later Art. NY: Dover Publications. 1950.
28. Wölfflin, Heinrich. Classic Art: An Introduction To The Italian Renaissance. London, 1899, 1952, 1953, 1961, 1980, 1994.
29. Wölfflin, Heinrich. Renaissance und Barock. London, 1888, 1908, 2016.

Допоміжна:

1. Адорно Т. Теорія естетики. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2002.
2. Артюх В. В. Про деякі джерела походження поняття «аура» у Вальтера Беньяміна. *Наукові записки НаУКМА. Серія: Теорія та історія культури*. 2010. Т. 101. С. 15–19.
3. Бергер, Джон. Мистецтво бачити / пер. з англ. Київ, 2020.
4. Боришполь Г. І. Архетипні образи української традиційної культури як фактор міфодизайну соціокультурного простору України першої чверті ХХІ століття. Матеріали І Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції: «Українське мистецтвознавство та культурологія: виклики ХХІ століття», 10 грудня 2024 року/ ПЗВО «Київський міжнародний університет». К.: КиМУ, 2024. С. 7-10.
5. Булавіна Н. Мистецька критика в сучасних реаліях, або голос позбавлених голосу. Сучасне мистецтво :наук. зб. К. : Фенікс, 2008.Вип. V. С. 175-181.
6. Вазарі Дж. Життєписи найславніших живописців, скульпторів та архітекторів. Київ: «Мистецтво», 1970.
7. Вальтер Беньямін. Мистецький твір в епоху його технічної відтворюваності. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=E7-yGzdlQdc> .
8. Гординський Святослав- митець- поет- перекладач, мистецтвознавець: Статті з мистецтва і літератури, інтерв'ю, листи, сатира, поради, критика. Детройт, 1990.
9. Енциклопедія українознавства. За ред. проф. В.Кубійовича. Наукове Товариство ім. Т. Шевченка . Перевидання в Україні. Т.1-10. Львів, 1993 – 2000.
10. Зонтаг С. «Проти інтерпретації» та інші есе. Львів, 2006.
11. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва : українська теоретична думка ХХ століття. Антологія. Частина перша / Упорядник Р.М.Яців. Львів, 2012.
12. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва : українська теоретична думка ХХ століття. Антологія. Частина друга / Упорядник Р.М.Яців. Львів, 2012.
13. Історія українського мистецтва: В 6 т. Т. 5. Київ, 1967.
14. Коваль О. Інтерпретаційне мистецтвознавство С. Даніеля. Лекція мистецтвознавця Олега Ковалю. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RH8JHbI9Sr4> .
15. Кондрацька Л. Художній метамодернізм: від експансії мертвого – до дихання живого. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2018. № 1 (вип. 38). С. 132–141.
16. Коннов О. Історична динаміка художнього стилю. Київ, 2015.
17. Мистецтво української діаспори. Повернуті імена / Редкол. О.Федорук (голов. Ред.) та ін. Київ, 1999.

18. Опанасюк О. Художній образ: структурна феноменологія і типологія форм. Дрогобич, 2004.
19. Попович М. Нарис історії культури України. Київ, 1998.
20. Пучков, А. Між навігаційними щоглами: профілі українських мистецтвознавців: архітектура і візуальне мистецтво. Дух і Літера, 2018.
21. Ракітін В.І. Мистецтво бачити. Київ, 1973. М.,
22. Семашко О. Соціологія мистецтва: навчальний посібник. Київ, 2003.
23. Сидоренко І. Краса, символізм та алегоризм у середньовічній естетиці. *Науковий Вісник НУБІП України* (серія «Гуманітарні студії»), вип. 246, 2016.
24. Сітченко К. Калокагатія як символ довершеності античної людини та її тлумачення в сучасній культурі. *Культура України*, вип. 53, 2016.
25. Сторі Дж. Теорія культури та масова культура. Київ, 2005.
26. Arhneim R. Art and Visual Perception. Berkley: University of Califonia Press, 1974
27. Arnheim, Rudolf: Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye. Berkeley and Los Angeles. 1954, 1974.
28. Arnold, Dana. A short Book about Art. London, 2015.
29. Bakos J. The Vienna School's Views of the Structure of the Art Historical Process. Akten des XXV. Internationalen Kongress für Kunstgeschichte. Vienna, 1983. – pp. 117–22. Cantor Norman F. Inventing the Middle Ages: the Lives, Works, and Ideas of the Great Medievalists of the Twentieth Century. New York: W. Morrow, 1991.
30. Bazin G. Histoire de l'histoire de l'art : de Vasari à nos jours. Paris : Albin Michel, 1986. 652 p.
31. Gombrich E.H. The Story of Art. NY : Phaidon Press.1995.
32. Karlholm, Dan. Art of Illusion: the Representation of Art History in Nineteenth-century Germany and Beyond. New York: Peter Lang, 2004.
33. Kleinbauer, W. Eugene. Modern Perspectives in Western Art History: An Anthology of 20th-Century Writings on the Visual Arts. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1971.
34. Minor, Vernon Hyde. Art History's History. Englewood Cliffs, NJ: PrenticeHall ; New York: Abrams, 1994.
35. Panofsky, Erwin. Idea: A Concept in Art Theory. 1968.
36. Panofsky, Erwin. L'oeuvre d'art et ses significations: Essais sur les "arts visuels". Paris. 1969.
37. Panofsky, Erwin. Perspective as Symbolic Form. New York, 1927, 1997
38. Podro, Michael. The Critical Historians of Art. New Haven: Yale University Press, 1982.
39. Podro, Michael. The Manifold in Perception: Theories of Art from Kant to Hildebrand. New York: Oxford University Press, 1972.
40. Research Guide to the History of Western Art. Chicago: American Library Association, 1982.